

CONCIO

prælucente, in portū cœlestis Hierusalem cōtingat appelles
re. In quo gnati tui beato cōsortio frueris sine fine .Amē,

CONCIO DE PVERO IESV

pronunciata a puero in schola Cœles
tica, nuper instituta Londinī.

Ver apud pueros verba factururus de ineffabili puero Iesu, nō optarim mihi Tullianam illam eloquentiā, quæ breuī atq; inani voluptate aures delinuat. Quantū enī abest Christi sapientiā a sapiētia mūdi (abest aut̄ immēso interuallo) tm̄ oportet christianam eloquētiam a mūdāna differre eloquētia. Sed illud vna mecū ardentibus votis impetretis velim, ab optimi Iesu optimo patre deo, a quo ceu fonte bonorū oīm summa proficiscit, quicq; solus fœcūdo illo suo spirītu linguas infantium reddit disertas, vel e lactētium ore laudē absolutā depromere solit⁹, vt quēadmodū omnis nostra vita nō aliū exprimere debet, q̄ spirītū de quo dicturi sum⁹ IESUM, ita & oratio nostra illū sapiat, illū referat, illū spīret, qui & verū bū est patris, & verba vitę solus habet, cuius sermo viuus, & efficax penetrantior est quouis gladio ancipiti, ad intimos etiā cordis recessus penetrās vtq; ipse de cuius vētre flumina p̄manant aquæ viuæ, nō grauet̄ per organū vocis nostræ veluti per cānalē, in oīm vestrū aīos influere, multoq; gratiæ cœlestis irrigare succo. Id ita futurū cōfido cōmilitones mei charissimi, si pijs votis purgatas, ac vere sitiētes aures adiūgetis, eas videlicet aures, quas æternus ille sermo requirēs in euāgelio. Qui habet (inquit) aures ad audiēdū, audiat. Nos porro cur non audeamus rē hanc arduā quidē illā, sed tamē piā aggredi? p̄sertim ipso adiutore deo, in quo hoc plus potest mortalīs infirmitas, quo minus suis nitit̄ viribus, & in quo Paulus oīa se posse gloriā. Iam vero cū tanto studio flagrent isti, qui mūdānæ, hoc est diabolicæ militiæ dedere

noia, vt suū quicq; ducē laudibus vehāt. Nobis qd prius, aut antiquius esse debet, q̄ vt p̄ceptorē, vindicē imperatore m nostrū IESum, ac eundē quidē oim, sed tamen peculiariter nostrū id est puerorū principē, certatim pijs celebremus p̄g conis. Hunc in primis cognoscere studeamus, cognitū laudemus, laudatū amemus, amatū exprimamus atq; imitemur, imitātes eo fruamur, fruētes imortali foelicitate potiamur. Sed in tā vberē, tanq; immēsa rerū copia, vnde quæso initiū, aut vbi finē nostra reperiet oratio? cū is de quo loquimur paramus, fons sit, vel (vt verius dicā) oceanus bonorū oim. Verū vt ipse natura incōprehensus, & infinitus, tñ sese velut in arcū cohibuit cōtraxitq;. itidē & nostra oratio in explicādīs eius laudibus, quæ modū nesciūt, modū tamē ipsa sibi faciat oportet. Equidē tria potissimū esse video, quæ v̄p̄ discipulorū, v̄p̄ militū aīos solēt ad gnauiter agendū inflammare, ea sunt ducis admiratio, amor, & premiū. Itaq; q̄ p̄ceptorī nostro ac duci IESu studijs alacrioribus pareamus, agendū singulatim hæc in eo pia curiositate cōsiderem⁹. Primo loco q̄ sit suspiciēdus vndiq;, ac stupēdus, deinde quātopere diligēdus, atq; ob id imitādus. postremo q̄ ingēs dilectio nis fructus. Ac mos quidē est rhetorū in hoc dicendi genere illustriū principū adhibere exēpla, videlicet quo collatione crescatīs quē conantē laudib⁹ attollere. Verū imperator noster vsq; adeo supat omne celsitudinis humanæ fastigiū, vt qcquid quantūvis egregiū adhibueris, tenebras admoueris nō lucem. Cuius enim imagines ac nataliū splēdor non videat esse sum⁹, si cū IESu cōponas? qui quidē ineffabili immo etiā incogitabili rōe deus a deo semper absq; tēpore nascit, æterno summoq; parētī per oīa æqualis? Quāq; hui⁹ vel humana natiuitas nonne facile regū omniū claritatem obscurauerit? Quippe q̄ stupēte rerū natura, auctore patre, afflante spiritu, pronubo angelo, citra virilē operā, virgo de virgine, cœlitus grauida, natus est homo in tempore, & rursum ita natus homo, vt neq; deus esse desineret, neq; fors

diū nostrarū quicq̄ omnino contraheret. Iam vero quid eo
 fingi potest amplius, qui infusus per oīa, nullo tñ loco cohi-
 bitus, in seipso manet immēsus? Quid illo ditius, qui sum-
 mū illud est bonū, a quo bona promanāt oīa, nec tamē ipse
 diminui potest? Quid illustrius eo, qui splēdor est paternæ
 gloriæ, quicq̄ solus illuminat oēm hoīem venientē in hunc
 mundum? Quid illo potētius, cui pater omnipotēs vniuerso
 sam tradidit potestatē in cœlo & in terra? Quid efficacius
 eo, qui simplici nutu cōdidit vniuersa, ad cuius iussu siles-
 scit mare, vertunt rerū species, fugiūt morbī, concidūt ar-
 mati, pellunt dæmones, seruiūt elemēta, scindunt petra, re-
 uiuiscūt mortui, resipiscūt peccatores, deniq̄ nouantur oīa?
 Quid augustius eo, quē admirant superi, tremūt inferi, me-
 dius hic orbis supplex adorat, ad cuius comparationē sum-
 mi reges nihil aliud q̄ vermiculos esse sese confitent? Quid
 eo fortius atq̄ inuictius, qui solus mortē alijs inuictam, sua
 morte deuicit, ac Satanæ tyrrannidē cœlesti virtute demor-
 litus est? Quid triūphantius eo, qui per fractis ac spoliatis in-
 feris, tot pijs comitatus anīabus, victor cœlos adiit, ibiq̄ se-
 det ad dexterā dei patris? Quid illo sapiētius, qui tā admi-
 rabili ratione cuncta cōdidit, vt v̄p̄ in apiculis, tot tātaq̄ sue
 sapiētiae reliquerit miracula? quicq̄ tā stupēdo rerū ordine,
 atq̄ harmonia nectit, cōtinet, administrat vniuersa, obiens
 oīa, nec tñ a seipso discedens, omnia mouēs ipse immotus,
 oīa cōcutiens ipse tranquillus, postremo in quo id qd̄ stul-
 tissimū est, vniuersam mortaliū sopherum sapiētiam longo
 superat interuallo. Cuius debet nobis esse grauior authori-
 tas, q̄ ei⁹ de quo pater ipse palā est testificatus. Hic est filius
 meus dilectus, in q̄ mihi cōplacui, ipsum audite. Quid eque
 reuerendū, atq̄ is cuius oculis perspiciua sunt oīa? Quid per
 inde formidandū atq̄ ille, qui solo nutu potest, & animā &
 corp⁹ in tartara mittere? Quid aut̄ formosius eo, cuius vul-
 tum intueri summa est fœlicitas? Deniq̄ si multis precium
 reddit antiquitas, qd̄ illo antiquius, qui nec initium habet,

nec finē est habiturus? Sed fortasse magis cōuenerit, vt pueri puerū admiremur, quādoquidē hic quoq; stupēdus occurrit, vsq; adeo qd illius est infimū, sublimius est ihs quæ sunt apud hoies excelsissima. Quātus erat ille, quē infantulū vagientē, pannosum, abiectū in p̄sepe, tamē cœlitus canūt angelī, adorāt pastores, adorāt & quæ genuit, agnoscūt bruta animātia, indicat stella, venerant magi, timet rex Herodes, trepidat oīs Hierosolyma, sanctus amplectit̄ Symeon, vaticinat̄ Anna, in spem salutis erigunt̄ p̄ij. O humilē sublimitatem, & sublimem humilitatē, Si noua miramur, quid simile vnq; aut factū, aut auditū, aut cogitatū? Si magna suspiciamus, quid nostro Iesu modis omnibus amplius, quē nulla creatura possit vel exprimere voce, vel cogitatiōe cōcipere. Huius magnitudinē qui velit oratione complecti, is multo stultius agat, q̄ si conetur vastissimū oceanum angusto exhaurire cyatho. Adorāda est eius immensitas magis q̄ explicāda, quam vel hoc ipso magis mirari cōuenit, quo min⁹ assequimur. Quid nī nos id faciamus? cū magnus ille præcursor indignū sese pronūciat, qui corrigia calciamentorum eius soluat? Agite igit̄ pueri suauissimi, hoc tā inclyto puero Iesu præceptore, hoc tam insigni duce, sancta superbia gloriemur, huius sublimitas nobis ad pie audendū animos addat, in hoc vno nobis ipsi placeamus, vt existimātes illius oīa nobis esse communia, nos ipsos meliores arbitremur, q̄ qui semel tali addicti imperatori, mundo vitū sue, sordidissimis vtq; dominis seruiamus.

SECUNDA PARS.

¶ Sed admirant̄, & contremiscūt etiā dæmones, amāt soli p̄ij. Quamobrē altera hui⁹ oratiōis pars, vt propius ad nos ptinet, ita est attētoribus auribus accipiēda, videlicet quot noībus Iesus sit nobis amādus, vel red amandus magis, vt qui nos & nondū cōditos, ante omne tēpus amarit in se, in quo iam tum erāt omnia. Itaq; natīua sua bonitate cū nihil essemus, nos finxit, finxit autē non qd uis animal, sed ho-

CONCIO

minē, & finxit ad sui ipsius imaginē, hoc est summi boni ca-
 paces, ac sacro sui oris afflatu spiritū vitalē indidit. Ad hæc
 cæteris anīantibus impio nostro parere iussis, quinetiā an-
 gelis in nostri tutelā designatis, latissimā hāc, ac pulcherri-
 mā mūdi fabricā nostris addixit vsibus. In qua nos velut in
 admirabili quodā theatro cōstituit, vt in rebus creatis opifi-
 cis sapientiā admiraremur, bonitatē amaremus, potētīā ve-
 neraremur, quoq; id magis fieret, tot animi dotib⁹ ornauit,
 tam perspicaci ingenij lumine cōdecorauit. Quid hoc anī-
 mātē fingi poterat, vel admirabili⁹, vel fœlicius? Sed o sem-
 per fœlicitatis comitē inuidiā. Rursum serpentis astu in pec-
 catū, hoc est plusq; in nihilum relapsus est miser. Sed hic tu
 rursum optime Iesu, q̄ ineffabili cōsilio, q̄ inaudito exem-
 plo, q̄ incōparabili charitate, tuū figmentū restituiſti. Nam
 ita restituiſti, vt labi propemodū expedierit, eamq; culpam
 quidā non absurde fœlicē vocauerit. Omnia de beamus cō-
 ditori, at reparatori plusq; oīa debemus. Ultro temetipsum
 e regno patris in hoc nostrū exiliū demisisti, vt nos in Para-
 diso exactos, cœli ciues redderes, nostrā humanitatē assum-
 psisti, vt nos in tuæ diuinitatis consortiū ascisceres, nostrū
 hūc limū induisti, vt nos immortalitatis gloria vestires, no-
 stra tectus forma, nobiscū in hoc calamitoso mūdo cōplus-
 res annos agere voluisti, vt vel sic in tui raperes amorē, nu-
 dus in hanc lucē, immo noctē emerſisti, nobiscū atq; adeo
 pro nobis vagisti, sitisti, esuristi, alsisti, æstuaſti, laboraſti, de-
 lassatus es, eguisti, vigilaſti, ieiunaſti, tot malis nostris obno-
 xius esse voluisti, vt nos ab oībus exēptos malis, in tui, hoc
 est summi boni cōmunionē assereres. Deinde per omnem
 sanctissimæ vitæ tuæ seriem, q̄ efficacibus exēplis animos
 nostros inflammaſt, q̄ salutaribus præceptis erudis, ac for-
 mas, q̄ stupēdis miraculis expgefaciſt, q̄ blandis monitis
 trahis, q̄ certis pmissis inuitas, vt nō sit alia cōmodior via
 ad te, nisi per teipsum, qui vnus es via, veritas, & vita. Sed
 viā nō indicasti modo, verū etiā aperuiſti, dū pro nobis vna

Gregorius
 O culpa nimis bēa qua re-
 depta ē natura,

trahi, damnari, rideri, cædi, conspui, vapulare, pbris affi-
 ci, demū in ara crucis agnus sine macula immolari voluisti,
 vt nos tuis vinculis solueres, tuis sanares vulneribus, tuo la-
 uares sanguine, tua morte ad immortalitatē eueheres. In sum-
 ma totū te nobis impēdisti, vt tui (si fieri posset) iactura nos
 perditos seruares, vitæ redditus, toties tuis apparuisti, atq̃
 illis intuētibus patrē repetisti, vt membra considerent eo se
 peruētura, quo caput iam p̃cessisse conspicerēt, deinde quo
 magis cōfirmares amicos, patre placato, egregiū illud pers-
 petui amoris tui pignus misisti, sacrū illum spiritū, quo mor-
 tui mūdo, longe verius ac foelicius iā viueremus in te, q̃ no-
 stro hoc spiritu viuimus. Quæso quid his summę charitatis
 argumētis poterat accedere? Ne hæc q̃dē tā m̃tra, tā magna
 flagrantissimo tuo in nos amorī sat erāt. Quis em̃ cōmemo-
 rare possit, quot martyrū mortibus, nos ad huius vitæ con-
 temptū animās? quot virginū exemplis, ad continētiam ac-
 cendis? quot sanctorū monumētis ad pietatē sollicitas? q̃
 admirādis ecclesiæ tuæ sacramētis communis pariter ac di-
 tas? vt consolaris, erigis, armas, doces, mones, trahis, rapis,
 mutas, transformas nos arcanis tuis literis, in quibus viuas
 quasdam tui scintillulas condi voluisti, magnū amoris in-
 cendiū excitaturas, si quis modo pia diligētia conetur excu-
 rere. Deniq̃ q̃ vndiq̃ nobis obuius es, ne quādo liceat ob-
 liuisci tui. Ad hæc q̃ paterne toleras peccātes? q̃ clementer
 recipis ad te redeuntes? Nec imputas benefacta tua gratis,
 nec resipiscentibus nostra imputas malefacta, vt subinde
 tacitis vellucas, ac trahis instinctibus? vt emēdas aduersis?
 vt allicis prosperis? vt oēm moues lapidem, vt nusq̃ cessat
 ardentissima charitas in fouendis, asserēdis, tuendis, bean-
 dis nobis? Sed quā pauca de tam innumeris perstrinximus
 cōmilitones? & tamen videtis q̃ sit immensus beneficio-
 rum aceruus. Eat nunc qui volet, & Pyladas, Horestes, Pi-
 rithoos, Theseos, Damonas, ac Pythias verbis phaleras
 tuis efferat mera præ his nugamenta. Atq̃ hæc quidem cons-

CONCIO

tulit vltro nihil promeritis, immo trāsfugis, atq; hostibus, & a quibus nihil omnino mutui beneficij redire poterat. Si mediocribus officijs hoies ad amandū hominē accēdimur, hūc conditorē, vindicē, sic amātem, sic promeritū, non saltē redamabimus? quādoquidē hanc solā gratiā ille a nobis repercit, quā tamē ipsam in nostrū refundit lucrū. Adamas sanguine mollescit hircino, aquilę, leones, pardi, delphines, dracones agnoscūt, ac referūt beneficiū, & o duritiā cordis humani plusq; adamantinā, si tā inaudita charitate non mitescit, o ingratitudinē plusq; beluinā, si tantorū meritorū potest obliuisci, o singularē impudentiā, dicam an potius dementiā, si sic conditus, sic restitutus, sic locupletatus, tantā obrutus beneficētia, ad tantas vocatus spes, quicq; amare potest, præter illū vnū, in quo, & a quo sunt oīa, quicq; nobis oīa secū impertit. Porro autē quanq; hæc mortalīs omnis cōplectit, tamē nos illi peculiariter debemus, ppter ea q̄ in nostrū, hoc est puerorū ordinē singulari quadā propēsiōe, atq; indulgētia fuisse sese pluribus declarauit argumētis. Primū q̄ ita vt erat vatū oraculis pmissus, puer paruulus nasci voluit, cū esset immēsus. Præterea q̄ adhuc vteri virginei lateris inclusus, infantis itē nondū nati gestu, atq; exultatiōe gauisus est salutari. Deinde q̄ statim innocentīū puerorum sanguine, suā natiuitatē voluit cōsecrari, vt his quasi velitis bus, dux inuictus bellū auspicaret. Adde his, q̄ instāte morte triūphali Hierosolimā veniēs, puerorū occurso, atq; officio decorari, puerorū voce suas laudes decantari maluit. Iā vero q̄ amantē, q̄ sollicitū puerorū patronū agit: cū matribus infantes suos offerētibus, vt Iesu cōtactu cōsecrarentur, discipulis ne possent admitti vetātibus indignās. Sinite

22 (inquit) paruulos venire ad me. Neq; vero pueris benedixit
 22 tantū, verū etiam negat vlli mortalīū aditū patere in regnū
 22 cœlorū, nisi qui ad paruulorū formam descēderit. Rursum
 22 q̄ amāter & illud: cum tam grauiter deterret ab offendēdis
 pusillis, affirmās magis expedire, vt molarī saxo collo allis

gato p̄ceps in mare detur aliquis, q̄ vt vnũ quẽlibet ex his
 ¶ paruulis offendat. Atq; his q̄ insigne addidit elogiũ ad pue-
 ¶ rorũ commendationẽ. Amen dico vobis, angeli eorũ sem-
 ¶ p̄vidẽt faciem patris. Gratias agit tibi tuus, tibiq; dicatus
 grex Iesu p̄ceptor, cui quẽso vt sacras tuas manus sem-
 per ad mouere velis, & ab omni sc̄adalo, p̄cul arceas. Quid il-
 lud? nonne magnũ amoris indiciũ, cũ puerũ in medio colla-
 tum, discipulis eũ exemplũ proponit? Nisi inquiẽs, cõuersi
 fueritis, & efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis in
 ¶ regnum cœlorũ. An non eodẽ pertinet? cũ Nicodemo scis-
 ¶ scitanti, qua via possit ad vitã immortalẽ pertingere, iubet
 ¶ vt denuo renascat, hoc est in puerũ redeat. Vsq; adeo Chris-
 ¶ sto duci nostro placuit infantia, vt senes etiã cogat repuera-
 ¶ scere, si modo velint in illius admitti consortiũ, extra quem
 ¶ nulla salutis spes est. Neq; vero a Christo dissonat Petrus,
 cũ admonet, vt tanq; nuper editi infantes lac cõcupiscam?.
 Neq; discrepat Paulus, Filioli mei inquiẽs, quos iterũ partu-
 rio, donec formet̄ Christus in vobis. Idem paruulos in Chri-
 sto lacte potat. Multa sunt id genus loca in mysticis literis.
 Omnino Christianismus nihil aliud est q̄ renascẽtia, q̄ res-
 puerascẽtia quædã. Magnũ igitur pueri, magnũ pueritiæ sa-
 cramentũ, qua Iesus tantopere delectatus est. Non contẽ-
 namus ætatem nostrã, quam verus ille rerũ æstimator tan-
 ti fecit. Tantũ demus operã, vt eiusmodi simus pueri, cuius
 ¶ modi diligit Iesus, diligit autẽ innocuos pueros, dociles,
 ¶ simplices, atq; illud interim meminerimus, hanc deo gratã
 ¶ pueritiã, nō in annis esse sitam, sed in animis, nō in tẽpori-
 bus, sed in moribus. Est enim p̄posterũ quoddã, nobisq;
 magnopere fugiendũ puerorũ genus, qui m̄to laui, mente
 sunt hirsuta, & ætate impuberes, vitiosa astutia senes sunt.
 Est igit̄ nouũ quoddã pueritiæ genus quod a Christo proba-
 tur, pueritiã citra puerilitatẽ, & oĩno senilis quædã pueritiã,
 quæ nō annorũ numero constat, sed innocẽtia, sed ingenij
 simplicitate. An non id palã indicat Petrus, cũ ait. Deponẽ

CONIICIO

tes igitur oēm maliciā, & omnē dolū, & simulatiōes, & inuidias, & detractiōes, sicut modo geniti infantes, rationale, & sine dolo lac cōcupiscite, vt in eo crescatis in salutē. Cur addidit rationale? nēpe ut excluderet stulticiā, quæ huius vere ætatis cōsueuit eē comes. Cur detrahit inuidias simulatiōes, ac reliqua id genus vitia, quæ senū sunt quasi peculiaria? nimirū vt intelligeremus, Christi pueros simplicitate ac puritate æstimari, nō natalibus. Ad eundē modū & Paulus. Malicia inquit, paruuli estote, sensibus autē perfecti. Quæ est oīno in ipsa puerorū ætate natīua quædā bonitas, ac velut umbra quædā, ac simulacrū innocentie, uel spes potius atq; indoles futuræ p̄bitatis. Mollis, & in quēuis habitū sequax animus, pudor optimus inocētie custos ingeniū uitijs vacuū, corporis nitor, ac ueluti flos quædam uerantis æui, & nescio quō quiddā spiritibus cognatū ac familiare. Neq; eīm temere fit, vt quæties apparēt angeli, puerili specie sese offerāt oculis, quænetiā magi siquā suis incantamentis spiritū eliciūt, in puerile corpus ferunt accersere, at quanto libētius spiritus ille diuinus, pijs ac sanctis euocatus uotis, in hmōi domicilia demigrabit? Ergo ad has naturæ dotes si accesserit sūmi illius & absoluti pueri imitatio, tū demū & grati in illū, & illo digni pueri uidebūtur. Eteīm sic p̄ meritū quō possit nō amare? Verū eīm uero ea veri amoris uis est, ut eius quod ames, quæ simillimus esse cupias. Quod si in nobis efficit amor humanus, quātū æmulādī studiū excitabit amor diuinus, cui ille collatus, vix amoris umbella est. Proinde si vere atq; ex aīo nō uerbo tenus Iesum amamus, Iesum p̄ nra uirili conemur exprimere, uel potius in illū trāsformari. Quæ si uirū assequi nō possumus, saltē pueri puerū imitemur. Quæ hoc ip̄m facin⁹ est haud quæp̄ puerile, immo senilibus etiā uiribus maius, sed quod fere nusquā succedat. fœlicius quæ in pueris. Eteīm quoties negociū ab humano pendet p̄sidio, tum robur, ætas, sexus expendit, uerum ubi gratiæ res agitur, nō nature, tum hoc efficacius exerit

sese miraculū spiritus, quo min⁹ erat opis, ac fiducia in car-
 ne. Deniq; quid dubitemus, aut diffidamus ipso formate,
 fingēte, ac trāssformate nos, quē conemur exprimere? Quis
 Danieli puero tantū addidit prudentiā? quis puero Solo-
 moni tātū tribuit sapiētia? quis tribus illis pueris tātū ad-
 iunxit tolerātia? quis puerū Hely dignū diuino fecit allo-
 quio? quis Nicolao puero? quis Egidio? quis Benedicto?
 quis Agneti? quis Cecilie? quis tot tam teneris uirgunculis
 tam masculā atq; inuictā uirtutē dedit? Profecto nō natu-
 ra, sed gratia, & ubi minus succurrit natura, ibi mirabilius
 operat gratia. Hac igit freti, magno animo studiū æmulādi
 pueri IESUM capeffamus, nec unq; oculos ab eo velut a sco-
 po deflectamus. Absolutū exēplar habem⁹, nihil est quod
 aliunde petere oporteat. Omnis illius uita, quid nos seq de-
 beamus, clamitat. Quid aut docuit puer ille purissimus de
 purissima uirgine natus? nisi ut oēm huius mūdi spurciciā
 & inquinamēta uitemus, atq; angelicā quādā uitā iam nūc
 in terris meditemur, hoc est, id esse meditemur, qd illic sem-
 per sumus futuri. Porro spiritus IESU cū omnes sordes auer-
 satur, & odit, tum præcipue beluinā illā, & prorsus homine
 indignā libidinē. Quid aut docuit nos, natus pēgre, editus
 in tuguriolo, abiectus in p̄sepe, p̄anis inuolut⁹? nisi ut sem-
 per meminerimus nos hic paucorū dierū hospites esse, utq;
 calcatis opibus, spretis mūdi falsis honoribus, p̄ pios labo-
 res ad cœlestē illā patriā expediti festinemus, in qua iā nūc
 aīo uiuamus oportet, etiā si corporeis interim pedibus terrā
 cōtingimus. Rursum qd admonuit in Aegyptū aufugiēs?
 nisi ut inq̄natorū cōmerciū modis oibus deuitemus, q̄ IESU-
 sum in nobis, hoc est innocētiā, ac mūdi neglectū conantur
 extinguere. Quid uero docuit circūcisus? nisi ut oīeis car-
 nis affectus, ad Christū properātibus obstrepentes ampute-
 mus, at tanq; in nobis ipsis mortui, solo IESU spiritu ducas-
 mur ac vegetemur? Quid docuit oblat⁹ in tēplo, nisi ut to-
 tos nos ab ipsa iā infantia deo, rebusq; sacris dicemus, cōse-

CONCIO.

cremusq; ac protinus recēti adhuc mētis testa IESum imbi
 bamus? Neq; enim vlla ætas ad discendā pietatē immatur
 ra est, immo non est alia magis tēpestiua ad discendū Chris
 stū, q̄ ea quæ mundū adhuc nescit. Iam ipsi apud vos æstis
 mate pueri, puer ille sic natus, sic deo dicatus, q̄ sanctis stu
 dijs totā pueritiā trāsegerit. Non ocio, nō cibo, non somno,
 nō ineptis lusibus, non stultis fabulis, non euagationibus,
 quēadmodū puerorū vulgus facit, sed aut parentum obse
 quijs, aut sacris oratiōibus, aut auscultādis doctoribus, aut
 pijs meditatiōibus, aut sanctis ac serijs cū equalibus pueris
 colloquijs. An nō hæc, & multa similia summatim cōplex⁹
 est sanctus Lucas? cū scribit ad hūc modū, Puer crescebat,
 & cōfortabat̄ plenus sapiētia, & gratia dei erat in illo. An
 nō palā videtis nouū pueritię genus? De pristinis pueris di
 ctum est, Stultitia colligata est in corde pueri. De nouo hoc
 auditis, plenus sapiētia. Quid adhuc ætatis inscitiā p̄texis
 mus? cū audiam⁹ nō sapientē, sed plenū sapiētia puerū. Vi
 dete vt oēm rerū ordinē hic puer inuertit, q̄ loquit̄ in Apoca
 lypsi, Ecce ego noua facio oia. Perdit̄ sapientia senū, ac pru
 dentia prudentiū reprobāt̄, ac pueri implent̄ sapiētia. Nimirū
 hoc noīe gratias agēs patri. Quoniā inq̄t, abscondisti hæc a
 sapiētibus, & reuelasti ea paruulis. Porro ne stultā huius mū
 di, ac fucatā sapiētia affectaremus, p̄tinus adiecit, & gratia
 dei erat in illo. Is vero demū sapit, qui mūdo desipit, & nil
 nisi Christū sapit. Is nō e philosophorū libris, nō e scoticis
 argutijs, sed syncera fide cognoscit̄, spe teneē, charitate deuī
 cit̄. Iam vero q̄ multa docuit nos? vbi duodecim natus an
 nos, a parētibus furtim subducit sese, ne inter notos quidē,
 ac propinquos repertus, post tridū deniq; inuētus est. Sed
 vbi tandē inuētus? Nū in circulis? num in choris? nū in vijs
 aut foro? Audite pueri, vbi repertus sit IESus, relictis parēti
 bus quodāmodo fugitiu⁹, & vbi vos versari cōueniat intel
 ligetis. In tēplo inq; inuentus est, in medio doctorū sedens,
 audiens illos, ac vicissim interrogans. Quid docuit nos IES⁹

sus his tam admirandis factis? Nō dubiū quin rem magnā,
 rem seriā, rem imitandā docuerit. Quid autē? quid? nisi vt
 grādescente in nobis Christo, qñquidē & in nobis nascit, &
 habet suos etatū gradus, donec occurramus in virū pfectū,
 & in mensurā plenitudinis ei⁹. Ergo cū grādescit in nobis,
 docet vt naturales parentū & amicorū affectus in deū trāsfe-
 ramus, nihil hic amemus, nihil miremur, nisi in Christo, &
 Christū in oībus. Memineremus nos verū patrē, patriā, cog-
 gnatos, amicos habere in cœlis. Verū ne quis imaginet hūc
 parentū neglectū, fastū, aut inobediētiā sapere, consequit,
 & erat subdit⁹ illis. Immo nemo suos parētes verius amat,
 nemo magis pie colit, nemo obseruātius morē gerit, q̄ qui
 sic contēnit. Quid autē est sedere in tēplo, nisi in rebus sacris
 congescere, & ad discendū animū ab oībus tranquillū cur-
 curis adferre? Nihil autē vitīus est turbulentius, & ocium ac
 quietē amat sapiētia. Iā a quo tandem nos grauemur disces-
 re, q̄ attētas aures p̄ceptoribus p̄bere cōuenit, cū puer ille
 cœlestis, sapiētia dei patris, in medio doctorū sedeat, audiēs
 vicissim, ac respondēs, sed ita respōdens, vt oēs eius sapien-
 tiā admirarent. Neq; id mirū, cū is esset, ad quem oīs mun-
 di sapiētia stulta est. Præclara res legū prudētia, egregia res
 philosophiæ cognitio, suspiciēda res theologiæ p̄fessio, verū
 si quis IESUM audiat, ilico stultescūt oīa. At nostra respō-
 sio, si sapiētiae miraculū excitare nō potest, certe sapiat mo-
 destiā, sonet innocentia. Rursum obsecro, q̄ morigeros, q̄
 obsequētes nos esse decet parētibus ac p̄ceptorib⁹, q̄s potio-
 res velut ingenij parētes habemus, postea q̄ ille dñs oīm, cū
 a parētibus nō intelligeret, tamē subdit⁹ illis redierit in Na-
 zareth. Debet hoc pietati, debet parentum reuerētiae, vt ali-
 quoties illorū volūtati cōcedamus, etiā si nos meliora vides-
 rimus. Sed iā operā p̄ciū est audire, q̄ apto fini lucas IESU
 pueritiā cōcluserit. Et IESUS (inqt), p̄ficiēbat sapiētia, ætate,
 & gratia apud deū, & apud hoīes. Q̄ multa, q̄ paucis nos
 docuit. Primū cū etatis accessione, pietatis item accessione

CONCIO

oportere copulari, ne illud in nos iure dici possit, quod in hominem uulgus diu^o dixit Aug^o. Qui maior est etate, maior est iniquitate. Neue in hoc pulcherrimo certamine unquam restem^o, aut nos affecutos arbitremur, sed in morem currentium in stadio a tergo relicta negligentes, in anteriora nitamur, ac semper a bonis ad meliora, a melioribus ad optima proficere conemur, donec ad metam, hoc est huius uitae finem peruentum erit. Socrates iam ad modum senex proinde quasi nihil sciret, ita semper et a quibus discere sitiebat. Itidem et nos quod magis in christo fuerimus, hoc minus nobis placebimus, si modo vere in illo fuerimus profressi a deo, φιλαυτία pestis est et studiorum, et pietatis, ac iuxta Fabium, procox illud ingeniorum genus, non temere peruenit ad frugem uel eruditionis, uel innocentiae. Equidem nec ordinem otiosum esse puto apud deum, et apud homines, ut intelligam^o in primis danda opera, ut uita nostra a deo placeat. Id agentes, humanus fauor ultro consequetur. Nihil enim uirtute pulchrius, nihil amabilius, quam laus hoc magis sequi solet, quo minus appetitur. Paucis ut potuimus, uobis expressimus exemplar pueri, quem et amare plurimum, et imitari studiosissime debemus. Atque omnino tantum uidebimur amare, quantum fuerimus imitati. Rursum tanto plenius imitabimur, quanto amabimus ardentius. Proinde hoc ipsum ab illo quotidianis ac puris precibus flagitemus, ut nobis donet amore sui flagrare, sui fides euadere, hoc est castos, puros, incotamiatos mites, simplices, tractabiles, expertes fuci, ignaros doli, nescios inuidiae, parentibus morigeros preceptoribus dicto audientes, mundi contemtores, rebus diuinis addictos, pijs literis intentos, nobis ipsis quotidie meliores, probatos superis, gratos hominibus, odore bonae fame quam plurimos ad Christum allicietes. Haec inquam assidue flagitemus, haec manibus pedibusque conemur, dum habilis aetas, breui alioque fugitura. Etenim si recte monuit Fabius, optima statim ac primo discenda. quod prius disci debet, quam Christus, quod nihil est melius, imo quid aliud discere oportet christianum, quam eum uirum quem nosse, uita est aeterna: quemadmodum ipse testatur patrem

orās in enāgelio. Id si curabimus, ut cūq; p uirili gratiā referemus, tam singulariter de nobis merito, & illi referēdo gratiam, ipsum nobis lucrificiemus. Referemus autem hoc plenius, quo uehemētius redamabimus. Porro hoc magis illū redamabimus, q̄ magis uita ac moribus exprimemus, Iā q̄ magis exprimemus, hoc magis ipso locupletabimur.

TERTIA PARS.

¶ At interim nō nullis forsitan succurret aīo, durā hāc esse militiā, repudiatis oībus, cū Christo crucē tollere. Sed meminertis fratres dilectissimi, lōge diuersam mūdi & Christi esse naturā. Mūdos ceu fucata meretrix, prima frōte blāsdus nobis, & aureus occurrit, postea quo ingrediare altius, quo pprius inspicias, hoc magis ac magis tetra, putida, fellita sunt oīa. E diuerso Christus, pcul intuētibus durior apparet, dū cruces uidemus, dū voluptatū ac uitæ cōtemptū. Verū si quis fidēti aīo totū sese in illū reijciat, reperiet nihil esse mollius, nihil expeditius, nihil dulcius. Nisi forte verū non dixit ueritas in euāgelio, cū ait. Tollite iugū meū super uos, & inuenietis requiē aīabus uestris, iugū enim meum suaue est, & onus meū leue. Hāc nimirū uere est ardua illa uirtutis uia, quā & olim tāto ante Christū, ut cūq; somniauit Hesiodus, primo aditu asperior, pgressu semper & faciliior, & amœnior. Sed qd tandē asperū uideri potest, quo ad tā ingens, tā certū itur p̄mium? Si iuxta Sapiētis dictū, spes p̄mij minuit vim flagelli, q̄s in hac momētanea uita, non leue, nō dulce iudicet, q̄ cœlestē illā, & nunq; defiturā sibi pareret uitā, æternū regnare cū Christo assidue, summū illud inueneri bonū, uersari in angelorū cōtubernio, ab omni malorū metu pcul abesse? Quis oro tantū hoc p̄mij, nō uel sextēsis mortibus emptū uelit? Atqui hoc tantū donatiuū pollicet militibus suis impator noster Iesus, qui neq; fallere potest, neq; mētiri nouit. Iā apd' uosmetipsos expēdite fructus, eternitatē, ac magnitudinē, cōtra q̄ breue huius militiæ tempus, nimirū haud lōgius ipsa uita, quæ qd aliud est, q̄ uas

por ad exiguū tēpus apparēs, aut vnus horæ somniū? Sed
agedū de hoc interim inæstimabili p̄mio sileamus, atq; in-
spiciamus q̄ abunde magna mercede dux noster militum
suorū labores etiā in hac vita cōpenset, quanq; disparē me-
tant messēm, q̄ mūdo militant, & qui merēt sub Christo Ie-
su. Audiamus quid ipsi dicāt impij in libro Sapiētīæ. Lassa-
ti sum⁹ in vita iniquitatis, & p̄ditiois, ambulauim⁹ vias dif-
ficiles, viā autē domini ignorauimus. Illectat mundus fuca-
tis bonorū simulacris, quæ nihil aliud sunt, q̄ mellita vena-
na. Mox attractos, & velut in auctoratos, deū immortalē, in
quas curas, quas sollicitudines, quas turbas, quæ dispēdia,
quæ dedecora, in quā consciæ mētis carnificinā, in quā in-
fœlicē exitū miseros adducit: vt hic quoq; iam abūde ma-
gnas impietatis pœnas dedisse videant, etiā si nulli conse-
quant inferi. At qui reiectis mundi fucis, in Iesum, hoc est
summū bonū oēm amorē, curā, studiūq; trasserūt, totiq; ab
illo pendēt, ij iuxta promissum euangelicū, non modo vitā
æternā possidebunt, verū etiā in hoc seculo centuplū accipien-
t. Quid est aut accipere centuplū? Nempe pro fucatis bo-
nis vera, pro incertis certa, pro fluxis æterna, p̄ veneno tin-
ctis sincera, p̄ curis ociū, pro sollicitudine fiduciā, pro tur-
bulētia trāquillitatē, pro dispendijs vtilitatē, pro flagitijs in-
tegritatē, pro consciētīæ cruciatu secretū & ineffabile gau-
diū, pro turpi atq; infœlici exitu, gloriosam ac triumphalē
mortē. Spreuisti diuitias amore Christi, in ipso veros inueni-
es thesauros, reiecisti falsos honores, in hoc lōge eris hono-
rator, neglexisti parentū affectus, hoc indulgētius fouebit
te pater ver⁹, qui est in cœlis, pro nihilo habuisti mundanā
sapiētīā, in Christo lōge verius sapiēs, ac fœlicius, asperna-
tus es pestiferas voluptates, in ipso multo alias inuenies de-
licias, breuiter vbi arcanas illas, sed veras opes Christi, dis-
pulsā mūdi caligine videris, oīa quæ prius arridebāt, quæ
sollicitabāt, ea non solū admiraaberis, sed perinde vt pestes
quasdā fugies, reijcies, auersaberis. Fit enim mirū in modū,

vt simul atq; cœlestis illa lux, a n̄os penitus attigerit,
 protinus noua quēdā rerum oīm facies oboriat̄. Itaq; quod
 paulo añ dulce videbat̄, nūc amarescit. qđ amare, dulcescit,
 qđ horrendū, blandit̄, quod blandiebat̄, horrescit. qđ splen
 didū ante, nūc sordidū, quod potēs, infirmū, qđ formosum,
 deforme. qđ nobile, ignobile, qđ opulentū, egenū. qđ subli
 me, humile. qđ lucrū, damnū, quod sapiens, stultū, qđ vita,
 mors, qđ expetendū, fugiendū. & contra. Vt repēte mutata
 rerū specie, nihil minus esse iudices, q̄ id qđ esse videbatur.
 Ergo ī vno Christo cōpendio, ac vera reperiūtur oīa bona,
 quorū inanes ac mēdaces imagines et vmbra, ceu p̄stigiās
 mūdus hic ostendit, q̄s miserū mortaliū vulgus tāto animi
 tumultu, tantis dispēdiis, tantis piculis, per fas nefasq; p̄se
 quit̄. Quā obsecro beatitudinē cum hoc aīo cōferre queas?
 qui iā liber sit ab errore, liber ab affectibus, securus, semper
 gaudēs ob testimoniū consciētia, nulla de re sollicit̄, altus,
 sublimis, ac cœlo p̄ximus, iāq; supra sortē humanā, qui in
 Christo excelsissima petra nixus, oēs huius seculi fucos, tur
 multus, pcellas ex alto rideat, negligat, vel potius cōmiser
 retur. Quid aut̄ timeat is, qui ppugnatorē habeat deū, igno
 miniā? At summa est gl̄ia pro Christo ignominiā pati, pau
 pertatē? At opū sarcinā lubēs abiicit, quisq; ad Christū pro
 perat mortē? At ea maxie in votis est, per quā scit sese ad im
 mortalē vitā esse trāsmittendū. Qua de re sit sollicit̄, cuius
 pater cœlestis etiā pilos habet annūeratos? Quid aut̄ cupiat
 is, qui in Christo possidet oīa? Quid em̄ non cōmune mem
 bris & capiti? Iam vero q̄ta est hoīs non modo fœlicitas, ve
 rum etiā dignitas, viuū esse mēbrū sanctissimi corporis ec
 clesiae, idē esse cū Christo, eandē carnē, eundē spūm, cōem
 cū illo habere patrē in cœlis, Christū habere frat̄, ad cōem
 cū illo hereditatē destinātū esse, breuiter iā non hoīem esse,
 sed deū? Adde his gustū quendā fœlicitatis future, quē piæ
 mētes subinde percipiūt. Hæc nimirū viderat, hæc senserat
 propheta, cū ait, Nec auris audiuit, nec oculus vidit, nec in

cor hoīs ascendit, quæ præparasti deus diligētibus te. Pro
inde charissimi sodales, si dabimus operam, vt vere Christi
mēbra simus, iuxta aliud propheticū dictū, Iustus vt palma
florebit, etiā in hac vita perpetua quadā adolescētia verna-
bimus, non anīo tantū, verum etiā corpore. Eteñ quemad-
modū floribus ille IESV spūs in nostrum spiritū redunda-
bit, ita noster vicissim in suū corpus influet, & quoad fieri
potest, in sese trāformabit. Nec poterit tātus animi, ac cor-
poris nitor vestiū sordes ferre. Nam animus noster habitaculum
est dei, animi domicilium est corpus, porro vestis &
īpsa corporis, quodāmodo corpus est. Ita fiet, vt capitis puri-
ritati totus homo respōdeat, donec peracta hac vita ad im-
mortalitatem traducatur.

EPILOGVS.

¶ Agite igiŕ optimi cōmiliones, ad hanc tantā foelicitatē sūmis
viribus enitatur, ducē nostræ IESVM vnū admiremur, quo ma-
ius nihil esse potest, imo sine quo nihil est oīno magnū. Hūc vnū
amemus, quo nihil esse melius pōt, imo extra quē nihil est oīno
bonū. Hūc imitemur, qui solus est verū & absolutū pietatis ex-
plar, extra quē quisq; sapit, desipit. Huic vni inhæreamus, hunc
vnum amplectamur, hoc vno fruamur, in quo est vera pax, gau-
dium, trāquillitas, uoluptas, vita, īmortalitas. Quid multis: sūma
bonorū est omniū. Extra hunc nihil suspiciamus, nihil amemus,
nihil appetamus, huic vni placere studeam⁹. Meminerimus nos
sub illius oculis, & illius angelis testibus, quicqd agimus agere.
Zelotypus est, nec ulla mundi sordes patit. Quare purā & angelicam
in illo viuam⁹ uitā, ille sit nobis in corde, in ore, in omni vi-
ra. Hūc penitus sapiamus, hūc loquamur, hūc moribus exprima-
mus. In illo negociū, ociū, gaudiū, solatiū, spem, præsiidiū omne
collocemus. Hic a vigilantū animis nunq̄ discedat, hic dormiē-
tibus occurset. Hūc & literę nostrę, & lusus etiā sapiāt, p hūc & in
hoc crescamus, donec occurramus in virū perfectū, & gnauiter
obita militia ppetuū cū illo triūphū agamus in coelis. Dixi.

Concionis de puero IESV.

F I N I S.

ERASMVS ROTERODAMVS,
Beato Rhenano Slestadienti. S. D.

Cum videamus Beate optime illiteratū etiam hominum vulgus, xeniolis vltro citroq; missitatis, necessitudines suas vicissim alere. Non putauī cōuenire, vt in optimarū literarum cultoribus, hæc ciuilitatis & officij pars cessare videatur. Præsertim in nobis, quos cōmunis studiorū ardor, tam arcta necessitudine copulauit, vt arctiore non possit. Nuper igitur cum itineris labore delassatis equis, dieculas aliquot apud diuū Audomarum cogerer subsidere, ne tempus hoc omnino periret studiis, de parando tibi xeniolo cœpi cogitare, & cōmodum veniebat in mentē, quod grauius admonet Seneca noster, Cum primis esse dispiciendū, non solum vt munus dignū sit eo qui mittit, verum etiā aptum ei cui mittitur. Sic em̄ fieri, vt quæ per se vilissima sunt, hoc ipso reddant̄ preciosissima, quod cōmode fuerit delecta. Quid autē magis mitti decuit ab hoīe Theologo, q̄ eximium aliq̄ quē flosculum ex vernantissimis diuinarū literarum areolis decerptum? Quid autē magis cōueniebat mitti Beato, q̄ sp̄am vere Beati formulā, diuini spiritus penicillo depictā, Diuinū plane cognomē, vt quod hoīs naturā superet. Vnde de græci poetæ numinibus hoc ceu peculiare tribuere consueuerunt ^{beatos} *μάντρες* eos appellantes. Neq; prorsus in vllum mortalē tam eximij cognominis honor cōpetit, nisi qui sic insitus sit Christo, vt iam veluti transfiguratus & vnū cum illo factus, quemadmodū in ipsius immortalitatis, ita & in tam egregij cognominis cōsortium ascisci mereatur. Nihil enim magis abest a veræ beatitudinis appellatione, q̄ isti, quos stultissimū vulgus beatos appellat. Sic em̄ illis tribuit beatitudinē, vt tribuit & diuinitatē, vel turpiter errans, vel turpius assentans. Toties in mysticis literis iterat̄ hoc beati cognomē. Nec tamē vsq; tributū offendimus opulēto, nusq; monarchis, nusq; Sardanapalis. Lego beatos qui timēt do-

minum, qui ambulāt in viis eius. **Lego beatū, cui nō imputauit dominus peccatū. Lego beatū, qui intelligit super egenum & pauperē. Lego beatos immaculatos in via, qui ambulant in lege dñi.** Tot sunt beatitudinis ordines, et tamen istorum ὡσπερ τῶν μετ' αἰώνων οὐδ' εἰς λόγος quemadmodū habet græcorū prouerbiū. Primus beatus ille, quē dei timor a peccando cohibet. Rursum beatus & is, qui prolapsus quis dē est in vitia, sed ita lachrymis cōmissa diluit, vt ei clemēs dñs non imputet, quod admisit. Neq; non beatus ille, qui pietatis & charitatis officiis, vitæ superioris errata pensat. Nā hunc in die iudicij a malo liberabit dñs. Sed beatior est, quē diuinæ legis intuitus, ab omni vitiorum inquinamēto custodierit immunē. **Beatissimus autē, quē hoc psalmo describit, cui non solum cōtigit nullis inquinari vitiis, sed ita iugiter versatus est in præceptis diuinis, vt cū ipse perpetua vitæ floreat innocētia, tum aliis exemplo morū, salutarisq; doctrina, fructum pulcherrimū afferat.** Mitto igitur te tibi, hoc est **Beatum Beato.** Quid em̄ aliud magis quadrabat? Præsertim cum tu, vt ingeniū nactus es nullis obnoxiiū vitiis, ita vitam, pariter & famā ab omni vitiorū labe intactā tueri studes, tamq; infatigabili studio versaris in optimis literis, vt Christo tuos pulcherrimos conatus bene fortunante, & ciuitatule tuæ, iam tot egregiis ingeniis editis nobili, non mediocre lumē, ac decus addas, & toti Germaniæ eum aliquādo virum exhibeas, vt intelligant homines Beati vocabulū tibi non fortuito, sed diuini numinis consilio contigitisse. Proinde xeniolum hoc non solum te cōmonefaciet Erasmi tui, verum etiam te ipsum tibi proponet. Faxit deus opt. max. vt sicut hæctenus studiorum societate dulcissime coniuncti fuimus, ita posthac æternæ, veræq; beatitudinis consortio simul frui promereamur. **Vale amicorum optime. Apud diuum Audomarum, Anno M. D. XV. Idibus Aprilibus.**